

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

25 januari 2002

VERZOEKSCHRIFT

betreffende de kenbaarmaking van het beroep van de ouders in het onderwijs

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door mevrouw Hilde Claes en de heer Pieter Huybrechts**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De Schepper, de heren André Moreau, Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

de heren Lucien Suykens, André Van Nieuwkerke ;

de heer Ludo Sannen ;

de heer Kris Van Dijck.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

mevrouw Hilde Claes, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

DAMES EN HEREN,

Op 12 juni 2001 diende de heer Bruno Lambrecht bij de voorzitter van het Vlaams Parlement een verzoekschrift in betreffende de kenbaarmaking van het beroep van de ouders in het onderwijs (Verzoekschrift nr. 14 (2000-2001)).

De Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Stedelijk Beleid, bevoegd voor de verzoekschriften, heeft tijdens haar vergadering van 27 juni 2001 dit verzoekschrift ontvankelijk verklaard en voor verdere behandeling doorverwezen naar de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid.

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid behandelde het verzoekschrift op 11 oktober 2001 en 17 januari 2002. Het verzoekschrift werd vooraf aan de commissieleden bezorgd. De verzoeker ging niet in op de mogelijkheid om gehoord te worden.

De Commissie vroeg alvorens een conclusie te nemen het advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (bijlage).

De Commissie besliste geen verder gevolg te geven aan het verzoekschrift.

I. Commissievergadering van 11 oktober 2001

1. De inhoud van het verzoekschrift

De heer *Gilbert Vanleenhove*, voorzitter, licht het verzoekschrift toe. Het verzoekschrift strekt ertoe het Vlaams Parlement ertoe te brengen een onderzoek te wijden aan de noodzaak van een algemene maatregel om te verbieden dat in gelijk welke vorm van onderwijs op enig moment van de leerlingen of hun ouders gevraagd wordt om het beroep van de ouders kenbaar te maken.

Het verzoekschrift stelt dat in veel onderwijsinstellingen nog steeds op bepaalde momenten zoals bij de inschrijving, de leerlingen, studenten of hun ouders gevraagd wordt om het beroep van hun ouders op te geven.

Voor dit soort vragen bestaat volgens de verzoeker geen verantwoording. De relevantie van dit soort vraag naar aanleiding van het invullen van standaardformulieren is zo ver te zoeken, aldus het verzoekschrift, dat bij de betrokken leerling alleen een

gevoel kan groeien dat met deze informatie een discriminatie zal ontstaan tussen kinderen naargelang de positie van hun ouders op de sociale ladder.

De reden waarom de vraag verboden moet worden volgens de verzoeker, ligt dan ook enkel hierin. Het mag niet de bedoeling zijn om het beroep van ouders of de werkloosheid en de sociale uitsluiting als onderwerp uit de klassen te bannen. Dit kan ter sprake komen in het kader van lessen of discussies over deze onderwerpen, maar dan wordt automatisch beroep gedaan op een aangepaste benadering door de betrokken leerkracht, die ervoor moet zorgen dat geen enkele leerling of student zich gediscrimineerd moet voelen.

Het verzoekschrift besluit dat het in het kader van een sociaal onderwijsbeleid essentieel is dat door middel van een decretale tussenkomst bepaald zou worden dat standaard invulformulieren geen vragen mogen bevatten naar de professionele activiteit van de ouders.

2. Bespreking

De *voorzitter* stelt dat het onderwerp van het verzoekschrift te maken heeft met de bescherming van de privacy en de persoonlijke levenssfeer. Daarom stelt hij voor dat de Commissie, alvorens een besluit te nemen, op basis van artikel 30 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, het advies zou innemen van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer.

De *commissieleden* gaan hier unaniem met akkoord.

II. Commissievergadering van 17 januari 2002

1. Verderzetting van de bespreking

De heer *Julien Demeulenaere*, waarnemend voorzitter, verwijst naar het advies van 12 december 2001 van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer dat aan de leden werd overgemaakt (bijlage). Daarin geeft de Commissie – na een reeks van terechte overwegingen en beschouwingen – de suggestie om aan de minister, bevoegd voor onderwijs, te vragen een omzendbrief aan de scholen te richten waarbij gewezen wordt op de wettelijke verplichting om sober en terzake te zijn bij het opvragen van informatie bij de leer-

lingen, op de rechten van inzage en verbetering die de ouders daarbij hebben en waarbij, in het algemeen, het privacybeleid van het departement wordt toegelicht.

De heer *Julien Librecht* stelt dat wanneer men uitgaat van de relevantie van de beroepsinformatie van de ouders voor het onderwijs, men moet besluiten dat een algemeen verbod over het meedelen van deze informatie aan de scholen niet aangewezen zou zijn. Hij kan zich wel vinden in de suggestie van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer om aan de scholen een omzendbrief te sturen waarin volgens hem drie punten moeten opgenomen worden : een aansporing tot soberheid ; de nadruk op het inzagerecht vanwege de ouders ; het privacybeleid van het departement Onderwijs.

De heer *Julien Demeulenaere* heeft als voormalig leerkracht ervaren dat het voor een school interessant is te weten wat het beroep is van de ouders van de leerlingen. Daarom stelt hij voor de huidige regeling te behouden. De scholen moeten de wetgeving inzake de privacy naleven en zijn gebonden door een deontologie waarbij men de beroepen van de ouders niet openbaar kan maken. Hij is ervan overtuigd dat de directies van de scholen dit ook niet doen en zich zeer discreet terzake opstellen. Hij is van mening dat men het verzoekschrift niet in overeenstemming is met de realiteit en men het daarom ook niet onnodig moet opschroeven.

De heer *Chris Vandenbroeke* sluit zich aan bij de vorige spreker. Het is belangrijk voor een school te beschikken over de nodige informatie over de leerlingen om preventief te kunnen optreden en te kunnen remediëren. Er moet wel de nodige garantie zijn dat deze informatie met de allergrootste discretie wordt behandeld.

De heer *Gilbert Van Baelen* verwijst naar het aangekondigde gelijkekansendecreet waarin een inschrijvingsplicht is voorzien. Hij zou het ten eerste betreuren mocht het beroep van de ouders door de schooldirecties als criterium gehanteerd worden om leerlingen te weigeren. Het gelijkekansendecreet voorziet dan ook in een mogelijkheid om tegen dergelijke praktijken in beroep te gaan. Een school mag volgens de spreker, met respect voor het recht op de privacy, het beroep van de ouders opvragen omdat het juist kan bijdragen tot een beter gelijkekansenbeleid in het onderwijs. Onderzoek toont immers aan dat de sociaal-economische situatie van de leerling nog steeds een belangrijke rol speelt m.b.t. de opleiding en de onderwijsresultaten.

De heer *Dirk De Cock* sluit zich aan bij de voorgaande sprekers. Hij is ervan overtuigd dat er zich t.a.v. het kenbaar maken van het beroep van de ouders en de privacy daaromtrent slechts in uitermate uitzonderlijke gevallen problemen voordoen in het onderwijs. In dat uitzonderlijke geval waarin het probleem zich wel zou stellen, kan een ouder nog steeds vanuit persoonlijke redenen weigeren het beroep kenbaar te maken. Een individueel gesprek met de directie moet daarbij soelaas bieden. Het zou volgens hem verkeerd zijn een algemene regel daaromtrent uit te vaardigen.

De heer *Lucien Suykens* is van mening dat de scholen het beroep van de ouders moeten kunnen vragen. Heel wat leerkrachten vragen dit bij het begin van het schooljaar op. Het kan mislopen als de medeleerlingen dit op dat moment te weten komen of als er een leerkracht daar misbruik van zou maken. Daarbij gaat het echter om een individuele verantwoordelijkheid. Vermits er hieromtrent echter geen misbruik wordt vastgesteld, is hij voorstander om het opvragen van het beroep van de ouders niet te verbieden.

De heer *Frans Ramon* stelt dat hij geen tegenstander is van de mogelijkheid om het beroep van de ouders op te vragen. Het moet wel relevant zijn voor de opleiding van de leerling. Die relevantie moet volgens hem worden aangeduid.

De heer *Julien Demeulenaere*, waarnemend voorzitter, besluit dat de leden het erover eens zijn :

- dat het opvragen van het beroep van de ouders niet verboden mag worden ;
- dat men hier omzichtig moet mee omgaan ;
- dat de onderwijssector in de praktijk aantoont dat men hier geen misbruik van maakt.

III. Beslissing van de Commissie

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid,

- na kennis genomen te hebben van
 - het verzoekschrift van de heer Bruno Lambrecht betreffende de kenbaarmaking van het beroep van de ouders in het onderwijs ;
 - het advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer ;

- en overwegende dat :
 - het conform de wet van 8 december 1992 op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer verboden is niet terzake doende persoonsinformatie te verwerken ;
 - de kennis van het beroep van de ouders nuttig kan zijn voor de begeleiding van de leerling ;
 - de relevantie bij het opvragen van het beroep van de ouders moet worden aangetoond ;
 - de praktijk aantoont dat de schooldirecties hier geen misbruik van maken ;
- besluit dat :
 - het niet opportuun zou zijn, zoals gevraagd door de verzoeker, een decretale regeling uit te werken waarbij formulieren geen vragen meer mogen bevatten naar de professionele activiteit van de ouders ;
 - het niet opportuun zou zijn, zoals geadviseerd door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke levenssfeer, een omzendbrief te richten aan de scholen waarbij hen gewezen zou worden op hun wettelijke verplichting om sober en terzake te zijn bij het opvragen van informatie bij leerlingen, op de rechten van inzage en verbetering die de ouders daarbij hebben en waarbij, in het algemeen, het privacybeleid van het departement wordt toegelicht.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Hilde CLAES

Gilbert VANLEENHOVE

Pieter HUYBRECHTS

De waarnemend voorzitter,

Julien DEMEULENAERE

BIJLAGE

**ADVIES NR. 47/2001 VAN 10 DECEMBER 2001 VAN DE COMMISSIE
VOOR DE BESCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER
OVER HET VERZOEKSCHRIFT VAN DE HEER BRUNO LAMBRECHT
BETREFFENDE DE KENBAARMAKING VAN HET BEROEP
VAN DE OUDERS IN HET ONDERWIJS**

KONINKRIJK BELGIE

COMMISSIE VOOR DE
BESCHERMING VAN DE
PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

Brussel,

Postadres : Ministerie van Justitie
Waterloolaan 115, B-1000 Brussel

Kantoren : Hallepoortlaan 5 - 8, B-1060 Brussel

Tel. : +32(0)2/542.72.00

Email : commission@privacy.fgov.be

Fax.: : +32(0)2/542.72.12

<http://www.privacy.fgov.be/>

ADVIES Nr 47 / 2001 van 10 december 2001.

O. Ref. : 10 / A / 2001 / 045

BETREFT : Verzoekschrift in toepassing van artikel 41 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, inzonderheid artikel 29 en 30;

Gelet op de adviesaanvraag van 22 oktober 2001 van de Heer Voorzitter van het Vlaams Parlement;

Gelet op het verslag van dhr. E. Van Hove,

Brengt op 10 december 2001 het volgende advies uit :

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG:

Het Vlaamse Parlement, meer specifiek de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid heeft een verzoekschrift ontvangen en in behandeling genomen dat de, volgens de verzoeker wijd verbreide, praktijk aanklaagt dat scholen in allerlei formulieren het beroep van de ouders van schoolkinderen opvragen. De verzoeker wenst dat het Parlement een initiatief zou nemen waardoor het in gelijk welke vorm van onderwijs verboden zou worden om naar het beroep van de ouders te vragen. Alvorens hierover te concluderen, wenst de Commissie voor Onderwijs hieromtrent het advies te vernemen van de Commissie.

In de termen van de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer gesteld wenst men het antwoord op de vraag of er een proportioneel en ter zake dienende verwerking mogelijk geacht wordt van het gegeven 'beroep van de ouders' in schoolverband. (art.4 van de Wet van 8 december 1992)

II. HET BEROEP ALS GEGEVEN IN VERWERKINGEN

In heel wat verwerkingen en omstandigheden wordt naar het beroep van de betrokkenen gevraagd. Men kan voor deze praktijk drie gronden aanvoeren of modaliteiten aanduiden waaronder 'beroep' in verwerkingen voorkomt.

1. Het beroep vormt één van de basiskenmerken waardoor iemand administratief en ambtelijk geplaatst wordt in de maatschappij. Als zodanig is het vermelden van het beroep een overblijfsel uit een tijd waarin inderdaad het beroep aangaf wat de functie was van iemand in de gemeenschap, de tijd der gilden en ambachten. Heden ten dage is er echter niet meer die stabiliteit in de beroepsuitoefening, eertijds zelfs van vader op zoon, die daarvoor vereist is. Evenmin is de titulatuur nog langer bestendig, dagelijks komen er beroepen bij en vallen er af. Een Java-deskundige is al lang niet meer de makelaar in koffie van Multatuli, maar een programmeur van scripts die zich stiekem over het internet verplaatsen. Zo heeft de Commissie al herhaaldelijk gewezen op de betrekkelijke waarde van de vermelding van het beroep in het Rijksregister waarvoor vermoedelijk inderdaad geen andere grond voorhanden is dan het feit dat het al heel lang zo is.

Voor sommige beroepen is er wel nog steeds een ambtelijke opvolging vereist. Men denke aan de bescherming en erkenning van sommige titels nodig om aan de burger een garantie van deugdelijkheid te geven in zijn vraag naar hulp of diensten, zoals de titel van 'arts' of deze van 'advocaat'.

2. In de tweede modaliteit is men niet rechtstreeks in het beroep als zodanig geïnteresseerd. Het beroep wordt dan gebruikt als een indicator van de socio-economische status van een volwassene en diens gezin. Kennis van de socio-economische status van zijn burgers is belangrijk voor de overheid in verscheidene beleidsdomeinen. Het beleid moet voortdurend rekening kunnen houden met de socio-economische status van de burger omdat het beleid voor een groot deel herverdeling van middelen beoogt en de verhoging van de kansen van diegenen die lager ingeschaald zijn wat socio-economische status betreft. Het is dan wel de vraag hoe goed het beroep een indicator kan zijn van de socio-economische omstandigheden van betrokkenen.

3. Tenslotte is het beroep uiteraard een relevant gegeven in deze verwerkingen die rechtstreeks de arbeid of economische bedrijvigheid van betrokkenen betreffen. Weliswaar zal het in dezen veelal niet om beroepstitels gaan dan wel om functies in het arbeidsproces, als werknemer of zelfstandige ondernemer. Zo zijn beroepsziekten of de kans op arbeidsongevallen verbonden met specifieke beroepen en de omstandigheden eigen aan deze beroepen.

III. DE RELEVANTIE VAN BEROEPSINFORMATIE VOOR HET ONDERWIJSBELEID

Binnen het onderwijs kan het beroep van de ouders moeilijk onder de eerste modaliteit relevant zijn. Er zijn immers geen decretale of andere wettelijke beschikkingen die de toegang tot sommige opleidingen of andere voorwaarden om aan onderwijs deel te nemen afhankelijk maken van het beroep van de ouders van de leerling. Een ambtelijk gebruik van deze informatie is er dus niet. Evenmin zijn scholen betrokken bij de beroepsuitoefening van de ouders.

Onder de tweede modaliteit is een toepassing in het onderwijs wel denkbaar. Wetenschappelijk onderzoek heeft immers consistent aangetoond dat het schoolse presteren van leerlingen, naast van erfelijke factoren, sterk afhankelijk is van de thuissituatie en de stimulans tot leren die daarvan uitgaat. Tevens is het geweten dat gezinnen uit de 'betere kringen' of van hogere socio-economische status, meer belang hechten aan schoolse prestaties, die beter opvolgen en globaal hun kinderen meer mogelijkheden tot goed leren kunnen geven. Indien het beroep van de ouder(s) een aanduiding zou geven van de socio-economische status van het gezin, zou deze informatie de school in de gelegenheid stellen om remediale maatregelen te nemen voor deze leerlingen wiens ouders een zwakkere stimulans tot leren kunnen bieden. Deze kennis kan echter evengoed averechts werken: de verwachting die men van leerlingen heeft kan zich aanpassen aan de ingeschatte socio-economische status en zo waar maken wat voorheen niet was.

Kan men echter nog van het gegeven beroep verwachten dat het een goede indicator is van de socio-economische status? Zoals hoger gesteld is het beroep niet langer de stabiele plaatsbepaler die het vroeger was. Evenmin geeft het beroep van de ouders uitsluitel over het inkomen waarover het gezin beschikt, terwijl het welvaartspeil van het gezin op een directe wijze de leermogelijkheden van leerlingen bepaalt: bijvoorbeeld het beschikken over een eigen kamer en over leermiddelen allerhande. Zeer dikwijls wordt naar het beroep gevraagd, niet omdat men dit een betere indicator vindt van socio-economische status dan het inkomen, maar omdat men een vraag naar het inkomen te indringend vindt. Bovendien heeft de school geen behoefte aan deze informatie. Er zijn weinig omstandigheden waar zo nauwgezet de prestaties worden opgevolgd als in de school: de wekelijkse rapporten, periodieke toetsen en examens. Wanneer men zulk direct zicht heeft op de prestaties van de leerlingen heeft men geen behoefte aan een bedenkelijk systeem van onrechtstreeks inschatten van prestaties.

A-priori lijkt het dus moeilijk een scenario in te denken waarbij het beroep van de ouder in en verwerking van persoonsgegevens door een school ter zake zou kunnen zijn in de context van een gelijke-kansen beleid of prestatieopvolging. Het risico van misbruik is misschien wel groter dan de relevantie van het gegeven.

Betekent dit dat het aangewezen is dat er een algemeen verbod tot opvragen van het beroep van de ouders komt? Denkelijk niet. Het is nu al verboden niet ter zake doende persoonsinformatie te verwerken, een verbod zou daar niets aan toevoegen. Bovendien is het niet ondenkbaar dat punctueel een vraag naar het beroep van de ouders onder de derde modaliteit wel zinvol en proportioneel zou kunnen zijn. Men denke bijvoorbeeld aan een school die de ouders wil betrekken bij de beroepsoriëntering en op zoek gaat naar ouders die willen getuigen over het beroep dat zij uitoefenen. In zulke context zou de vrijwillige opvraging van het beroep van de ouders wel degelijk verantwoord zijn en zou het spijtig zijn dat een algemene verbodsmaatregel dit onmogelijk maakt.

Veeleer dan een algemeen verbod zou men kunnen overwegen aan de Minister onder wiens bevoegdheid het onderwijs valt te vragen een schrijven te richten tot alle scholen waarbij gewezen wordt op de wettelijke verplichting om sober en ter zake te zijn bij het opvragen van informatie bij de leerlingen, op de rechten van inzage en verbetering die de ouders daarbij hebben en waarbij, in het algemeen, het privacybeleid van het departement wordt toegelicht.

De secretaris,

De voorzitter,

(get.) B. HAVELANGE

(get.) P. THOMAS.

Voor eensluidend verklaard afschrift :
De secretaris van de Commissie,

B. HAVELANGE
Adjunct-adviseur 12.12.2001